

Axis Yayınları

RENATA SALECL

Renata Salecl (1962 doğumlu) Sloven filozof, sosyolog ve hukuk teorisyenidir. Ljubljana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kriminoloji Enstitüsü'nde kıdemli araştırmacıdır ve Londra Üniversitesi Birkbeck Koleji'nde profesörlük yapmaktadır. London School of Economics'de misafir profesör olarak duygular ve hukuk konusunda dersler vermektedir. Her yıl New York'daki Benjamin N. Cardozo Hukuk Fakültesi'nde psikanaliz, hukuk ve sinirbilim üzerine dersler vermektedir. 2012'den beri King's College London'da Sosyal Bilimler, Sağlık ve Tıp Bölümü'nde misafir profesör olarak görev yapmaktadır. Kitapları yirmiden fazla dile çevrilmiştir. 2017 yılında Slovenya Bilim Akademisi üyeliğine seçilmiştir.

Renata Salecl

YERİNDE SAYMAK

Neoliberalizmin Rehin Öznesi

Çeviren:
Alara Çakmakçı

Axis Yayınları

YERİNDE SAYMAK: NEOLİBERALİZMİN REHİN ÖZNESİ –
Renata Salecl

Orijinal adı: *Courir sur place* (2022)

Bu metnin orijinali 2022 yılında Éditions Stilus tarafından Paris'te
yayınlanmıştır.

Türkçe yayım hakları © Axis Yayınları

Bu eserin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek şartıyla tanıtım için
yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla
kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Bu kitap Sloven Bilim Ajansı (ARIS) tarafından yazara aşağıdaki projelerde verilen destek
sayesinde hayata geçirilmiştir: J5-4588 (Olağanüstü tedbirlerin analizi: Sürekli krizlerin
yaşandığı bir dönemde insan haklarının korunması ve toplumsal zararın önlenmesi) ve P5-0221
(Toplumsal denetim, ceza hukuku sistemi, şiddet ve yüksek teknoloji toplumu bağlamında
mağduriyetin önlenmesi).

Bu kitap Slovenya Kitap Ajansı'nın desteğiyle yayınlanmıştır.

Genel Yayın Yönetmeni: Özgür Ögütçen

Editör: Ceren Korulsan

Fransızca Orijinalinden Çeviren: Alara Çakmakçı

Yayına Hazırlayan: Ceren Korulsan

Kapak Tasarımı: Hamdi Akçay

Dizgi: DBY Ajans

Baskı ve Cilt: Ana Basın Yayın A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 81860

Axis Yayınları

e-posta: axis@axisyayinlari.com

Yayınevi Sertifika No: 42925

1. Basım: İstanbul, 2026

ISBN 978-625-93961-3-2

Anne ve babam Hilda ve Hubert'e,
Ve oğlum Tim'e.

İçindekiler

Giriş.....	11
------------	----

Tüketim Toplumu

“Çok iyi biliyorum ama yine de...”	15
Komünizmin çocukları – Kapitalizmin özneleri.....	21
Duyguların ekonomisi.....	27
Küçük konforlar için ekstra ücretler	33

Kemerler Sıkılmış

Bir maceraymışçasına yaşanan yoksulluk.....	43
Yoksulluk görüntüleri kimin işine geliyor?.....	49
Seni mecbur bırakacağım!.....	56
Lüks aşkı	63

Yeni Psikolojik Semptomlar

Hangi yöne koşuyoruz?.....	71
Yakında anti-yalnızlık hapları kullanabilecek miyiz?	79
Cehalet tutkusu	85
Fobik bir nesne olarak yiyecek.....	92
Bedenlerin, evlerin, ilişkilerin arındırılması	98

Çağdaş Toplumumuzun Paradoksları

Bir efendi arayışı	107
Zar atımı	114
Çalışma illüzyonu	121
Verimlilik takıntısı	128
Aşk ve piyasa dini.....	135
Kasıtlı körlük.....	142

Etik

Yalan ve utanç duygusu	151
Güven krizi.....	157
Ahlaki değerler ve yüksek duvarlar.....	163
Kendini kontrol etme becerisi.....	169
İklim değişikliği ve cehalet	177

Şiddet

Işıl ışıl bir görünüm yanılsaması	187
Sınır ihlâlinin keyfi	192
Zihindeki seslerden üremeye.....	199
Yeniden doğmak – terörizmde	204

Genetik

Bir baba arayışı.....	213
Bizde bizden fazla ne var?	219
Gen ve hapishane?.....	226
Para geni ve sanat geni.....	233

Ebeveynler ve Çocuklar

Ebeveyn olmanın güç(süzlük) duygusu.....	243
Doyumsuz bir annelik arzusu	250
Donmuş annelik.....	257
Ebeveynlik ambivalansı.....	264
Sihirbaz çırağı.....	272

Tıp

Doktorlar ve hastalar, göz göze.....	281
Beyazlar giymiş psikolog tanrı.....	288
Doktorlar da ağlar.....	294

Travma

Zamanın içinde donmuş.....	303
Angelina ve tsunamiler.....	310
Srebrenica – Saint-Louis gidiş-dönüş.....	317

Nereye Gidiyoruz?

Özyıkım, ağlar ve kazançlar	327
Düğümü çözülmüş bir kravat	333
Uygulamaların birikimi.....	340
Öfke ve kin.....	346

Giriş

“Fake news” ve dahası “post-truth” çağında, toplumumuzun izlediği yörüngeyi veya her bireyin üzerinde baskı oluşturan toplumsal kısıtlamaları sorgulamak giderek daha karmaşık hale geliyor. Neoliberal ideoloji bu kaygıyı daha da artırıyor. İnsan kendi başarısızlığından kendini sorumlu hissediyor. Bu bilhassa da mutluluk ve başarı imgeleriyle özdeşleşmekten keyif alan, fakat yaşam tarzı neticede bu her yeri kaplayan mevcut ideallerden uzak olduğu için çabucak yeterince güzel, iyi ya da ilgi çekici olmadığı hissine kapılan insanlar için geçerlidir. Bu elinizdeki kitap neoliberal çağımızdaki bireyi, onun mustarip olduğu psikolojik semptomları inceliyor: yaşamı algılayış şeklini, toplumla ilişki kurma biçimini, işe, aşka, ebeveynliğe dair algısını ve geleceğini nasıl tahayyül ettiğini. Bu kitap, yazarın son yıllarda Slovenya gazetesi *Delo*’nun haftalık ekinde yazdığı farklı yazıların gözden geçirilmiş ve düzeltilmiş hallerini bir araya getiriyor. Bu metinlerin asıl hedefi, hem birey olarak kendimizi sorgulatmak, hem de toplumumuz

üzerine, gittiğimiz istikamet, görmeyi reddettiğimiz çelişkilerimiz ve de gelişime dair algımız üzerine düşündürmek, oysaki gelişme dediğimiz şey gerçekte olduğumuz yerde saymaktan ibaret.

2008'deki ekonomik krizin ardından çağdaş toplumumuzun evrimine, neoliberalizmin tuzaklarına, ekonomik eşitsizlikleri azaltmanın veya gelecekteki yeni krizleri önlemenin yollarına dair bir fikir geliştirilmiş olmasını bekenebilirdi. Halbuki tam tersi oldu. Neoliberalizm güçlendi, ekonomik eşitsizlikler arttı, derin tefekkürler de yapılmadı, onun yerine bir dolu nefret söylemiyle, yalan haberlerle ve artan bir cehaletle karşı karşıya kaldık. Bizse bu durum karşısında bir yandan toplumumuzun gelişiminin istikametine gözlerimizi yummayı tercih edip diğer yandan da özneliğimizle bağlantılı tüm kısıtlamalardan kurtulmanın sırrını kendi bedenimizde bulmayı umuyoruz. Genetik ve nörobilim alanlarındaki yeni bilimsel keşifler, gelecekte bazı ciddi hastalıkların ortadan kalkacağını hissettirirken aynı zamanda da toplumsal denetim için yeni olanakların yanı sıra yeni bazı dışlama biçimlerinin de önünü açıyor.

Bu kitap, sorgulamaya hevesi olmayan, yalnızca çabuk cevapların peşindeki bu çağın bir yansıması olma niyetinde. Bir araya getirilmiş bu metinler, hem birey hem de toplum olarak karşılaştığımız bir dizi açmazı ortaya koyuyor. Bu yazılar, tüm okurları benzer konular üzerine tek başına düşünmeye davet eden birer meydan okumadır. O zaman belki de hep birlikte farklı bir yol izleyebiliriz?